

Union Internationale des Associations d'Alpinisme
International Union of Mountaineering Associations

**MODEL TRAINING STANDARDS
FOR VOLUNTARY LEADERS AND
INSTRUCTORS**

**МОДЕЛНИ СТАНДАРТИ ЗА ОБУЧЕНИЕ
НА ДОБРОВОЛНИ ВОДАЧИ И
ИНСТРУКТОРИ**

(Превод: Март 2000г.)

Предговор

По молба на федерациите-членове, UIAA беше помолена да разработи моделни стандарти за обучение на доброволни водачи и инструктори, които са базирани на общоприети принципи и стандарти, така че те да послужат за основа при провеждането на собствени курсове по обучение. Тези стандарти бяха разработени на от членове на Комисията по алпинизъм към UIAA с помощта на много други експерти от различни страни. До настоящия момент, 22 стандарта в 7 страни са били одобрени, в 4 страни те са в процес на одобрение, а други 11 страни проявяват интерес. Това показва широкото възприемане на тези стандарти като добре разработени. В действителност, техния успех може да се измери само ако тяхното прилагане доведе до намаляване броя на нещастните случаи в планините. Въпреки, че нищо не може да замени лични опит, няма съмнение, че доброто първоначално обучение ще направи първите дни в планината много по безопасни.

Бих искал да похваля и благодаря на всички членове на Комисията по алпинизъм към UIAA за работата, която са свършили при разработването на тези стандарти, а също така и на всички онези, които помогнаха. Искам да благодаря и на федерациите, които възприеха тези стандарти и помогнаха за тяхното подобряване.

Ian McNaught-Davis
President UIAA

Увод

UIAA Моделните стандарти за обучение на доброволни водачи и инструктори бяха създадени в сътрудничество с Комисията по алпинизъм към UIAA. Достъпът до планините е свободен за всеки и тези стандарти не са разработени като опит за неговото регулиране. Те са създадени като важен принос за безопасността в планините, както и за развитието на планинарските дейности и алпинизма.

Целта ни при разпространяването на тези стандарти е подобряването на техническите познания, предотвратяването на нещастните случаи, както и подобряване качеството на планинарските дейности.

Настоящите стандарти бяха ратифицирани от Общото събрание на UIAA, проведено през октомври 1993г. в Сантяго де Чили.

В подготовката на този проект участваха: изброяват се 20 човека

1. ВЪВЕДЕНИЕ

- 1.1 UIAA е загрижена да популяризира планинското обучение като важен аспект в развитието на алпинизма и отговорността за това беше делегирана на Комисията по алпинизъм, която работи в сътрудничество с федерациите-членове и с други заинтересовани организации.
- 1.2 Комисията по алпинизъм към UIAA често се запитва от федерациите-членове за съвети в областта на стандартите и методите за планинарско обучение. Така например, Украйна и други страни започнаха в Москва дискусия с федерациите по алпинизъм от бившия СССР. Комисията съответно предложи международни моделни стандарти базирани на общоприети практики в някои от федерациите членове, които имат значителен опит при провеждането на програми за обучение на водачи-доброволци. Комисията се надява, че това може да послужи за основа при консултирането на федерациите членове, които са поискали теоретична помощ като им предлага тези стандарти, които да послужат при разработването или ревизирането на програми за обучение, за които федерациите носят отговорност.

- 1.3 Ако тези стандарти се възприемат широко във федерациите-членки, това може да осигури международно одобрение на моделните стандарти на UIAA като добра практика в планинарското обучение и това да даде пълна свобода на федерациите-членове да ги прилагат в техните страни така както намерят за добре. UIAA е убедена, че съществуването на подобни международни стандарти ще помогне за прилагането на едни унифицирани минимални стандарти, което ще е в полза както на водачите, така и на обучаващите се.
- 1.4 UIAA смята, че е желателно съществуването на система от взаимно признаване на ценза за водачи от страните членки на UIAA, така че доброволни водачи обучени в някоя от страните в съответствие с моделните стандарти на UIAA, да могат свободно да практикуват дейността си в други страни-членки. По този начин очевидно ще се опрости алпийската дейност на доброволните групи в различните страни и райони, което ще е в съответствие с целите на UIAA за насърчаване на международната алпийска дейност. Комисията по алпинизъм смята, че международното признаване на ценза ще отнеме известно време за синхронизиране с местното законодателство чрез консултации с федерациите-членки.
- 1.5 Настоящите стандарти покриват следните главни квалификации за планински водачи или инструктори:
- Трекинг в планините (глава 4)
  - Скално катерене (глава 5)
  - Височинен алпинизъм (глава 6)
  - Ски-алпинизъм (глава 7)
- Комисията по алпинизъм към UIAA би желала да добави и други стандарти в зависимост от нуждите на федерациите членки.
- 1.6 Настоящите стандарти са валидни само за доброволните водачи и инструктори. Към професионалните гидове, инструктори и водачи може да има и допълнителни изисквания. Ако федерация-членка иска да използва или да доразвие моделните стандарти за професионални цели, би следвало първо да се консултира с Комисията по алпинизъм към UIAA или друга професионална организация.
- 1.7 UIAA е ангажирана към предоставянето на равни права за всички хора, които се занимават с катерене или алпинизъм. Схемите за обучение се очаква да демонстрират позитивно отношение към предоставянето на равни възможности.
- 1.8 При възникване на необходимост Комисията ще актуализира настоящите стандарти, като има предвид опита на федерациите-членки, както и на други организации.

2. СХЕМАТА НА UIAA ЗА МОДЕЛНИ СТАНДАРТИ ЗА ОБУЧЕНИЕ

- 2.1 Тази глава определя основните положения на схемата на UIAA за моделни стандарти за обучение.
- 2.2 Организиране и администриране. Комисията по алпинизъм към UIAA поема отговорност за организиране и администриране на Схемата като докладва на УС на UIAA, които имат крайната отговорност.
- 2.3 За тази цел, Комисията по алпинизъм има подкомисия по планинарско обучение, която включва както членове на Комисията, така и експерти в тази област избрани чрез препоръки.
- 2.4 Основа на унификацията на моделните стандарти на UIAA. Названието “UIAA стандарти” означава завършване на структурно обучение утвърдено с изпит. Удостоверението е индикация за придобиването на определено ниво на технически и педагогически умения, а също и за безопасност, сигурност и екологосъобразно поведение в планините.

- 2.5 Доколкото е възможно, Комисията по алпинизъм към UIAA предлага обща схема на моделните стандарти въпреки, че изискванията за придобиването на нива умения и опит варират за различните стандарти. Чрез максимално унифициране на стандартите, Комисията по алпинизъм към UIAA се надява да осигури максимална индивидуална приравненост и да насърчи използването на модулната система на обучение на различни нива, така че доколкото е възможно да бъде избегнато дублирането на изпитите. Този въпрос е уреден в Глава 3.
- 2.6 Прилагане на стандартите във федерациите-членки. Както беше споменато по-горе (параграф 1.2), настоящите стандарти дефинират само международно приетите норми за добра практика и са създадени за федерациите-членки, които да ги прилагат в собствени програми за обучение в зависимост от обстоятелствата и нуждите си.
- 2.7 Комисията по алпинизъм би желала да координира, съветва и помага на федерациите-членки по тяхна молба, като урежда намирането на подходящо обучени и квалифицирани инструктори за федерациите, които имат нужда от такива. В такива случаи, приемащата федерация обикновено осигурява пътните, командировъчни и други разходи по пребиваването им в страната. Федерацията, която осигурява инструктора би могла да помогне с някои от разходите (напр. заплата) ако това е необходимо.
- 2.8 Одобрение от UIAA. Когато федерация-членка прецени, че собствена програма за обучение покрива минималните стандарти на UIAA за определен курс, тя може да поиска одобряване на курса или програмата от UIAA.
- 2.9 В този случай, Комисията по алпинизъм трябва да се увери, че федерацията, кандидатстваща за одобрение на съответния моделен стандарт има подходящи методи и начини на обучение, персонал и мерки за наблюдение и контрол, което осигурява съвместимост на програмите със съответния стандарт. Комисията по алпинизъм обикновено организира изпращането на квалифициран експерт (или експерти) във федерацията поискала одобрение, който след това докладва на Комисията. Всички разходи при подобно посещение, включително заплати, би следвало да се покрият от федерацията поискала одобрение, като Комисията може да бъде уведомена, ако това ще предизвика затруднения.
- 2.10 Когато Комисията по алпинизъм се убеди, че федерацията-членка покрива моделния стандарт за дадено ниво или квалификация, тя може да даде своето одобрение за програмата или курса. Комисията се надява, че в разумни срокове ще бъде развита схема, така че федерациите-членки да бъдат оторизирани да използват марката "UIAA" заедно със собственото си лого върху удостоверението издадено на успешно завършилите курса, по начин указан в параграфите 2.12-14. Одобрените програми ще бъдат публикувани в *Бюлетина на UIAA*.
- 2.11 Одобрението първоначално ще е валидно за срок от 5 години, като Комисията по алпинизъм периодично се очаква да следи за прилагането на програмите или курсовете и да съгласува с федерацията-членка подновяването на одобрението за петгодишни срокове. Разходите за тази дейност по принцип е редно да се покриват от заинтересованата федерация.
- 2.12 UIAA удостоверение. Комисията по алпинизъм към UIAA е определила стандартен формат за удостоверение за всеки от предлаганите UIAA моделни стандарти.
- 2.13 Препоръчително е удостоверението да включва следните детайли:
- фамилията и пола на притежателя
  - първите имена
  - дата и място на раждане
  - адрес
  - националност
  - лична снимка (паспортен тип)
  - дата на получаване на удостоверението

- име и адрес на организацията издала UIAA удостоверението
- 2.14 Когато федерация-членка получи одобрението от UIAA, че нейна програма за обучение покрива Моделните стандарти на UIAA (виж параграфи 2.8-11), федерацията ще бъде оторизирана да издава удостоверение на притежателите квалифицирани, че покриват съответния UIAA стандарт. Удостоверението може да бъде отнето временно или постоянно от издалата го федерацията-членка, по ред и начин определени от нея.
- 2.15 UIAA може да изисква такса от всяка федерация-членка за всяко издадено удостоверение, което носи знака на UIAA, в съответствие с периодично приеманите от УС на UIAA наредби.
- 2.16 Застраховане. Всяка федерация отговорна за издаването и управлението на UIAA стандартите трябва да се убеди, че всеки притежател на удостоверението притежава подходяща застраховка.

3. ОБЩИ ПРИНЦИПИ В UIAA СТАНДАРТИТЕ

- 3.1 Както беше споменато в параграф 2.4, Комисията по алпинизъм към UIAA желае всеки един от Моделните стандарти да е базиран на общи принципи, които са и предмет на тази глава.
- 3.2 Всеки един от Моделните стандарти има общ формат, който съдържа следните главни елементи:
- Цел и същност на Стандарта
  - Основи за Стандарта
  - Минимална възраст на кандидата
  - Необходим опит
  - Програми на курса, които дефинират процедурите за обучение и оценка и осигуряват, че по време на изпита кандидата напълно покрива изискванията на даден стандарт
  - Оценка и изпит
  - Удостоверение. То може да бъде издадено само от името на федерацията-членка или да бъде във еквивалентен на UIAA-удостоверение вид, в случаите когато федерацията е уредила този въпрос с UIAA по ред определен в параграф 2.14-16
  - Изисквания за подновяване на удостоверението
- Тези изисквания покриват само минимума за даден Стандарт. Допълнителни или по-строги изисквания могат да бъдат добавени от федерацията-членка в зависимост от собствените нужди.
- 3.3 Базови изисквания към кандидатите. Техническите умения на кандидата се атестират чрез:
- Схеми за обучение и оценка, които обхващат качествата на водача да организира, води, обучава и осигурява съдействие по различни въпроси в съответния Стандарт
  - Психо-физическите способности на водача, както и изисквания към моралната му и ценностна същност се преценяват от федерацията отговорна за издаването на удостоверението
- 3.4 Изисквания за право на обучение:
- Възрастова граница. Възрастта, на която водачите се смятат за отговорни се определя от действащото вътрешно законодателство. За Европейските страни тази възраст е между 18 и 21 години.
  - Номинация. Кандидатите за UIAA стандарт се номинират от собствената си федерация-членка.
  - Медицински сертификат за добро здраве в рамките на 3 месеца преди датата на започване на обучението
- 3.5 Кандидатите трябва да имат значителен опит и базови познания на подходящо ниво в съответствие със стандарта, за който кандидатстват, както е дефинирано в главите по-надолу.
- 3.6 Кандидата трябва да има пълни и широки познания в следните области:

- обучение
- водачество
- физически възможности
- навигация
- сигурност в планината
- безопасност и спасяване

Кандидати трябва да имат в предвид възможните рискове, отнасящи се до района на действие и всички дейности трябва да бъдат планирани така, че да включват области, за които водача е получил подходящо обучение.

- 3.7 Бележките върху дейностите за обучение и оценка на кандидата трябва да съхраняват; това може да стане чрез записки в бележник или по друг приемлив за федерацията-членка начин.
- 3.8 Базови изисквания към курсовете за обучение. Съществено е, че обучението трябва да позволи придобиването на умения и знания за съответния Стандарт. Това се контролира и оценява чрез тестове и изпити.
- 3.9 Обучението се състои от един или няколко практически курса, които включват общите техническите умения определени в тази глава, както и специфичните технически изисквания за определен стандарт дефинирани в глава 4-7.
- 3.10 Всички курсове са организирани в съответствие с административните правила определени в глава 2.
- 3.11 Федерацията определя честотата и продължителността на курсовете за обучение.
- 3.12 Обучението се състои от теоретична и практическа част. Във всички случаи приоритет се дава на практическите занятия.
- 3.13 Обучението трябва да осигури като минимум, че притежателя на съответния UIAA стандарт е компетентен в следното:

A. Планинска среда

- география и геология на планините
- достъп до планините, тяхното опазване и защита
- прилагане на UIAA планинарски кодекс

B. Законодателни въпроси и условия за практикуване на професията

- отговорности и законодателство в страната, в която притежателя на удостоверението ще води курсове
- познания на правата за работа в собствената си страна, както и в страните, в които има намерение да води курсове
- застраховане
- организация на спасителни мероприятия

C. Водене на групи- уменията да управлява група включва:

- представяне на програмата на дейностите
- организиране и контрол на групата
- адаптиране на програмите в зависимост от състава на групата

D. Обучение- като “учител”, притежателя на UIAA стандарта трябва да има понятие за педагогическите методи, които позволяват ефективното възприемане на познания, в частност за планинската среда.

Е. Анатомия и физиология- как те се отнасят към дейностите в планински страни и в частност:

- физическа подготовка
- хранене
- характеристики на тренировката в планината
- умора и възстановяване в планината
- влияние на планината и височината върху гореспоменатото
- здравословно състояние и активност
- хипотермия

Ф. Ориентиране и навигация- осведоменост за техниките и уредите за ориентиране при всякакви положения и обстоятелства. Уменията и познанията на притежателите на UIAA стандарта включват:

- карти- употреба на различни видове карти и мащаби, използваните легенди, знаци и символи
- връзка между карта и земна повърхност
- оценка на уменията за измерване и преценяване на земните разстояния
- използване на компас, ориентиране по картата, магнитни отклонения
- навигация при хубаво време
- навигация чрез употреба на компас при лоши условия
- ориентиране и определяне на местоположението със и без уреди
- подготовка и осъществяване на маршрута

Г. Време- кандидатите трябва да имат основни познания за времето в планините. Те трябва да могат да интерпретират метеорологичните карти и прогнози, а също и да използват основните уреди и природни знаци, които могат да помогнат за прогнозиране на времето.

Н. Сигурност по планински терени- кандидатите трябва да имат познания и техническа подготовка за опазване на групи хора, като имат в предвид рисковете и опасностите в планините.

И. Планинско спасяване- кандидатите трябва да умеят да работят сами в отдалечени и диви места, а също и да:

- имат познания за екипировката за спасителни дейности в планините, в зависимост от дейността, която извършват
- да умеят да оказват първа помощ
- да умеят да организират спасителни мероприятия в зависимост от предприетите дейности като разпределят задачите между въввлечените хора, организират осведомяването на съответните служби, повикването на хеликоптер и т.н.
- да умеят да използват радиостанции и други комуникационни средства и сигнали (напр. алпийски сигнали за бедствие).

Ж. Бивакуване и оцеляване- кандидатите трябва да могат сами да организират и осигурят благополучието на групата без поддръжка или външна помощ, а именно:

- Бивакуване кандидатите трябва да умеят да организират импровизирани биваци за групата
- Оцеляване- кандидатите трябва да са в състояние да се грижат за групата при трудни условия

К. Терени покрити със сняг (където се изисква)

Л. Първа помощ

М. Организация на федерацията и UIAA

3.14 По всяка от точките изброени в 3.13 трябва да се изпитва отделно или да бъдат като част от обща текуща оценка.

- 3.15 Важно е кандидатите да демонстрират добри способности за покриване на критериите изброени по-горе.
- 3.16 Всички изпити и тестове трябва да се състоят в рамките на 3 годишен период.
- 3.17 Кандидатите успешно издържали изпитите ще работят под отговорността и от името на федерациите членки.

4. СТАНДАРТИ ЗА ТРЕКИНГ ВОДАЧИ

- 4.1 Цел и същност на Стандарта. Този стандарт е за тези, които водят трекинг-експедиции в планините. Предназначен е да даде на притежателя си умения за обучаване и др., които се изискват за трекинг по планински терени и за преодоляване на препятствия в такива условия: малки скални стъпки, снежни и ледени ивици. Предназначен е за употреба в случаи, когато за продължаването на експедицията трябва да се използват алпийски техники и съоръжения като скално катерене, въжета, сечива, котки за лед и др.
- 4.2 Основи на Стандарта. Стандарта за трекинг водачи е базиран на изискванията в глава 3, като настоящата глава определя измененията и допълненията за целите на настоящия Стандарт.
- 4.3 Минимална възраст на кандидата. Това изискване се определя от Федерацията, като се има в предвид изискванията на съответната страна, но във всеки случай по време на изпита не трябва да бъдат по-малки от 18 години.
- 4.4 Необходим опит. Кандидатите за трекинг водачи би трябвало да са:
- активни и компетентни планинари
  - да имат опит в по-широк кръг от въпроси свързани с планините
- 4.5 Програми на курса. Курсовете за обучение и оценяването им трябва да бъдат подготвени, така че до времето на изпита да осигурят на кандидатите покриването на изброените по-долу изисквания.
- 4.6 Кандидатите трябва да демонстрират добра лична техника и умения за водач в:
- - изкачване и слизане по стръмни склонове, тревни терени, сипеи, broken ground
  - - траверсиране
  - - избор на път през труден терен
  - - действия при движение по планински била
  - - планиране на маршрута, избор и подготовка на графика за движение
  - - организация и водене на групата в лошо време
  - - лична техника за движение по снежни терени
  - - действия по време на спешни случаи и работа с въже
  - - бивакуване
  - - водене на групата през терени покрити със сняг
- 4.7 Кандидатите трябва да имат познания и техника за движение по стръмни broken терени, както и да могат да използват въже като средство за осигуряване на групата или на отделни хора в случай на необходимост, което включва:
- - движение по къси, лесни скални и смесени участъци
  - - избор на място за преминаване и наглеждане на групата при движение без или с въже
  - - основни възли
  - - елементарни техники за осигуряване, както и избор на надеждни точки за осигуровка
  - - умение за предвижване в 'пакет'

Кандидатите трябва да:

- - познават и идентифицират състояния на хипотермия, простуди, топлинен и слънчев удар - - да имат в предвид главните опасности в планините от естествен произход като нестабилни камъни, каменопади, порои, наводнения, гръмотевици, лавини и други опасности свързани със сняг
  - - да са в състояние да оценят опасностите при пресичане на реки и там където е необходимо безопасно да преминават през бродове
  - - да могат да разпознават и следят пътища и пътеките маркирани по различен начин
- 4.8 Кандидатите трябва да могат да организират експедиции за групите с продължителност един или повече дни, което включва:
- - избор на екипировка
  - - подбор на храната
  - - умения за къмпирене
  - - използване на хижи и маркирани пътеки
  - - всички необходими застраховки и спазване на други законодателни изисквания
- 4.9 Кандидатите трябва да познават и опазват флората, фауната и планинските красоти
- 4.10 Оценка и изпит. По време на изпитните курсове, които се състоят в заключителния етап на обучението, кандидатите трябва да покажат, че добре са овладели уменията във всички области на обучение. Изпитите се базират на:
- - водене на група през всички видове терени
  - - основни умения по алпинизъм
  - - умения за инструктор или отговорно лице
  - - технически умения по определени терени
- 4.11 Удостоверение. След като изпитите са били успешно преминати, кандидатите получават удостоверение за трекинг водачи. То може да бъде издадено само от името на федерацията-членка или да бъде във еквивалентен на UIAA-удостоверение вид, в случаите когато федерацията е уредила този въпрос с UIAA, по начин определен в параграфи 2.8-11. Удостоверението е валидно в срок от 3 до 5 години, в зависимост от протоколните изисквания на федерацията-членка.
- 4.12 Изисквания за подновяване на удостоверението. Всяка 3та до 5та година, притежателя на удостоверението трябва да премине курс за усъвършенстване в съответната област, по начин определен от федерацията-членка. Ако курса за усъвършенстване не бъде преминат успешно, удостоверението престава да бъде валидно.

5. СТАНДАРТ ЗА ИНСТРУКТОР ПО СКАЛНО КАТЕРЕНЕ

- 5.1 Цел и същност на Стандарта. Настоящия стандарт е за тези, които водят или обучават други в областта на скалното катерене за преминаването на маршрути от едно или няколко въжета, с или без фиксирани средства за осигуровка. Ако настоящия стандарт не е комбиниран със стандарт за трекинг водачи, той е валиден само за обекти, които не представляват проблем от гледна точка на алпинизма, навигацията, подхода до началото на маршрута или слизането след приключване на изкачването.
- 5.2 Основи за Стандарта. Стандарта за инструктор по скално катерене е базиран на изискванията в глава 3, като настоящата глава определя измененията и допълненията за целите на настоящия Стандарт.
- 5.3 Минимална възраст на кандидата. Това изискване се определя от Федерацията, като се има в предвид изискванията на съответната страна, но във всеки случай по време на изпита не трябва да бъдат по-малки от 18 години.

5.4 Необходим опит. Кандидатите за инструктори по скално катерене би трябвало да:

- бъдат в състояние да водят маршрути най-малко от 5 UIAA категория на трудност
- имат възможно по-голям катерачен опит

5.5 Програми на курса. Курсовете за обучение и оценяването им трябва да бъдат подготвени, така че до времето на изпита да осигурят на кандидатите, покриването на изброените по-долу изисквания.

5.6 Кандидатите трябва да демонстрират добра лична техника и умения за водач в:

▪ катерене	▪ сигнали за звукова връзка
▪ избор и следене на маршрут	▪ осигуряване
▪ спускане на рапел	▪ процедури за спасяване
▪ разрешаване на рутинни проблеми	▪ първа помощ

5.7 Кандидатите трябва да имат добра техника и познания за катерене по различни видове скали, както и в зависимост от катерачния район да могат да използват и дават съвети за:

▪ облекло	▪ карабинери
▪ обувки	▪ всички средства за лична защита
▪ каска	▪ съоръжения за осигуряване и спускане
▪ катерачна седалка	▪ грижи за екипировката
▪ въжета (вкл. двойни) и примки	

5.8 Кандидатите трябва да имат познания за:

- история и традиции в скалното катерене на съответната страна
- методи за физическа подготовка и възстановяване
- състезания
- застраховки и други законодателни изисквания

5.9 Кандидатите трябва да имат умения да ръководят:

- обучаваните по подходящ и безопасен начин, включващ обвързване, катерене, осигуряване и спускане
- катерене боулдър
- обучаваните, когато водят
- спасителни действия

5.10 Кандидатите трябва:

- да имат в предвид главните опасности от естествен произход, включително и по пътя за спускане, като нестабилни камъни и метеорологичните условия
- познават и идентифицират състояния в следствие на преумора, измръзване и топлинен удар
- да уважават и спазват правилата за достъп и опазване на всеки катерачен район

5.11 Кандидатите трябва да могат да инструктират обучаваните за:

- използването на гидовниците
- избор на маршрут в зависимост от личните умения
- уверено придвижване по скали от 4 или по-висока категория
- основни познания за осигурителните точки, фактор на падане, здравината на примките и проблемите при включване на въжето към тях
- мерки за безопасност

- 5.12 Оценка и изпит. По време на изпитните курсове, които се състоят в заключителния етап на обучението, кандидатите трябва да покажат, че са овладели добре уменията във всички области на обучение. Изпитите се базират на:
- водене на група във различни скални райони
  - умения за инструктор или отговорно лице
  - технически умения
- 5.13 Удостоверение. То може да бъде издадено само от името на федерацията-членка или да бъде във еквивалентен на UIAA-удостоверение вид, в случаите когато федерацията е уредила този въпрос с UIAA, по начин определен в параграфи 2.8-11. Удостоверението е валидно в срок от 3 до 5 години, в зависимост от протоколните изисквания на федерацията-членка.
- 5.14 Изисквания за подновяване на удостоверението. Всяка 3та до 5та година, притежателя на удостоверението трябва да преминава курс за усъвършенстване в съответната област, по начин определен от федерацията-членка. Ако курса за усъвършенстване не бъде преминал успешно, удостоверението престава да бъде валидно.

6. СТАНДАРТ ЗА ВИСОКОПЛАНИНСКИ ВОДАЧИ

- 6.1 Цел и същност на Стандарта. Настоящият стандарт е за тези, които водят групи по терени включващи сняг, скали и смесени участъци във високи планини и ледници. Кандидатите трябва да имат определено ниво на лични умения, но преди всичко опит, съответстващ на нуждите на тази трудна среда придобит преди кандидатстването за стандарта.
- 6.2 Основи за Стандарта. Стандартът за високопланински водачи е базиран на изискванията в глава 3, като настоящата глава определя измененията и допълненията за целите на настоящия Стандарт.
- 6.3 Минимална възраст на кандидата. Това изискване се определя от Федерацията, като се има в предвид изискванията на съответната страна, но във всеки случай по време на изпита не трябва да бъдат по-малки от 21 години.
- 6.4 Необходим опит. Кандидатите за високопланински водачи би трябвало да:
- бъдат активни алпинисти и да се чувстват уверено на всички видове алпийски терени (скала, сняг и лед)
  - катерят най-малко 4 UIAA категория на трудност
  - имат опит, придобит на значителен брой лесни и трудни маршрути, типични за терените споменати по-горе
  - имат опит с боравенето с въже, възли, движение в свързка), осигуряване, сигурност и спасяване
  - имат познания за ориентирание в планините, климат, метеорологични условия и първа помощ
- 6.5 Програми на курса. Курсовете за обучение и оценяването им трябва да бъдат подготвени, така че до времето на изпита да осигурят на кандидатите, покриването на изброените по-долу изисквания.
- 6.6 В смисъла на термина **лични умения**, кандидатите за високопланински водачи трябва да притежават способности да водят малки групи във високопланински райони, независимо от терена, като умеят да:
- избират маршрута в зависимост от възможностите на групата за движение по скални, снежни, ледени и смесени терени, включително спускане
  - познават и се справят адекватно с опасностите: цепнатини, лавини, падащи камъни и др.
  - оказват компетентна първа помощ в случай на нещастие
  - организират спасителна акция
  - организират спасяване от цепнатини
  - транспортират пострадали алпинисти

- 6.7 В смисъла на **педагогически умения**, кандидатите трябва да умеят да преподават достатъчно добре познанията си на другите, така че те да могат да практикуват алпинизъм в съответствие с личните си способности, а именно:
- да имат основни познания за добро преподаване и познават методите за предаване на информация и умения
  - да преподават различни техники от алпинизма: скално катерене, техники за движение с котки, осигуряване при движение по различни повърхности, ходене по лед и фирн
  - да преподават основни познания за ориентиране в планините, прогнозиране на времето, спасяване и оказване на първа помощ
  - да организират практически и теоретични занятия върху тези теми
  - да използват и подготвят описания на маршрути
- 6.8 Оценка и изпит. По време на изпитните курсове, които се състоят в заключителния етап на обучението, кандидатите трябва да покажат, че добре са овладели уменията във всички области на обучение.
- 6.9 Изпитите се базират на:
- водене на групи по всички видове типични алпийски терени
  - основни умения по алпинизъм
  - умения за инструктор или отговорно лице
  - технически умения на скален терен
  - технически умения на снежен и леден терен (ок. 50 градусов наклон)
  - технически умения на смесен терен
- 6.10 Удостоверение. След като изпитите са били успешно преминати, кандидатите получават удостоверение за високопланински водачи. То може да бъде издадено само от името на федерацията-членка или да бъде във еквивалентен на UIAA-удостоверение вид, в случаите когато федерацията е уредила този въпрос с UIAA, по начин определен в параграфи 2.8-11. Удостоверението е валидно в срок от 3 до 5 години, в зависимост от протоколните изисквания на федерацията-членка.
- 6.11 Изисквания за подновяване на удостоверението. Всяка 3та до 5та година, притежателя на удостоверението трябва да премине курс за усъвършенстване в съответната област, по начин определен от федерацията-членка. Ако курса за усъвършенстване не бъде преминал успешно, удостоверението престава да бъде валидно.

7. СТАНДАРТИ ЗА ИНСТРУКТОРИ ПО СКИ-АЛПИНИЗЪМ

- 7.1 Цел и същност на Стандарта. Настоящият стандарт е за тези, които водят групи по ски-алпинизъм по планински терени. Той покрива всички аспекти на тази дейност, въпреки че се отнася най-вече до карането на ски. В случаите, когато се планира и катерене или друга алпийска дейност или когато се преминава през ледници, се изисква и стандарта за високопланински водачи (глава 6).
- 7.2 Основи за Стандарта. Стандарт за инструктори по ски-алпинизъм е базиран на изискванията в глава 3, като настоящата глава определя измененията и допълненията за целите на настоящия Стандарт.
- 7.3 Минимална възраст на кандидата. Това изискване се определя от Федерацията, като се има в предвид изискванията на съответната страна, но във всеки случай по време на изпита не трябва да бъдат по-малки от 21 години.
- 7.4 Необходим опит. Кандидатите за инструктори по ски-алпинизъм би трябвало да имат:

- добри умения да карат ски на писти
  - добри умения да карат ски извън писти (напр. при разнообразни снежни условия и по стръмни склонове)
  - голям опит в ски-алпинизма в планините през зимата, придобит в течение на няколко години
  - опит в катерене над 3 UIAA категория на трудност
  - познания за боравенето с въже и по-специално с възли за обвързване и техники за осигуряване с въже
  - познания за планинския климат, метеорологични условия, ориентация, първа помощ, теоретични и практически познания за лавини, включително използването на електронни средства за защита
  - подходящо удостоверение за оказване на първа помощ
- 7.5 Програми на курса. Курсовете по обучение и оценка трябва да бъдат подготвени, така че до времето на изпита да осигурят на кандидатите, покриването на изброените по-долу изисквания.
- 7.6 В смисъла на термина **лични умения**, кандидатите за инструктори по ски-алпинизъм трябва да демонстрират способности да водят малки групи през зимата във висока планина като:
- умеят да намират пътя и да се ориентират през незаледени терени
  - умеят да водят групата когато карат ски
  - умеят да преценяват риска от лавини, факторите които намаляват или увеличават този риск, както и факторите, които управляват и минимализират риска от лавини
  - имат познания за опасностите от алпийски характер, в частност тези които са свързани със ски-алпинизма (падания, стръмни склонове, снежни козирки и т.н)
  - познават планинските климатични условия
  - имат познания за структурата и физическите качества на снега
  - могат да се ориентират с карта, използват компас и висотомер по време на каране
  - оказват първа помощ в случай на нещастие
  - умее да организира спасителна акция
  - евакуира пострадали хора
  - опазва природата
- 7.7 В смисъла на **педагогически умения**, кандидатите трябва да покажат, че умеят да преподават на другите техники, умения и знания по ски-алпинизъм, а именно:
- да имат основни познания за добро преподаване и познават методите за предаване на информация и умения
  - обучават други на техники за ски-алпинизъм и на умения за импровизация за спасяване чрез използване на подходяща налична екипировка
  - обучават други по теория на лавините, климата, навигацията, планинското спасяване и оказването на първа помощ
- 7.8 Оценка и изпит. Обучението приключва с изпит, по време на който кандидатите трябва да покажат, че покриват изискванията за инструктори по ски-алпинизъм. Тестовете включват:
- каране извън писти
  - избор на път за изкачване и слизане
  - водене и управление на групата по време на каране на ски
  - теория и практика за снега и лавините
  - спасяване и първа помощ
  - педагогически умения
  - други теоретични аспекти

- 7.9 Удостоверение. След като изпитите са били успешно преминати, кандидатите получават удостоверение за водачи по ски-алпинизъм. То може да бъде издадено само от името на федерацията-членка или да бъде във еквивалентен на UIAA-удостоверение вид, в случаите когато федерацията е уредила този въпрос с UIAA, по начин определен в параграфи 2.8-11. Удостоверението е валидно в срок от 3 до 5 години, в зависимост от протоколните изисквания на федерацията-членка.
- 7.10 Важно е да се отбележи, че в случаите, когато ски-маршрутите преминават през ледници или са във висока планина, водачите трябва да притежават УДОСТОВЕРЕНИЕ ЗА ВОДАЧИ ПО СКИ-АЛПИНИЗЪМ И УДОСТОВЕРЕНИЕ ЗА ВИСОКОПЛАНИНСКИ ВОДАЧ.
- 7.11 Изисквания за подновяване на удостоверението. Всяка 3та до 5та година, притежателя на удостоверението трябва да преминава курс за усъвършенстване в съответната област, по начин определен от федерацията-членка. Ако курса за усъвършенстване не бъде преминат успешно, удостоверението престава да бъде валидно.

Превод ©Боян П. Петров (АК Витоша-София)

Сл.адрес: Национален Природонаучен Музей, София 1000, бул. Цар Освободител 1, тел. 02/988 51 15 (в.678); ел. поща <boyanpp@hotmail.com>

София, Март 2000г.